

Motion till riksdagen 2018/19:2259

av **Christer Nylander m.fl. (L)**

Ett levande civilsamhälle

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statens stöd till civilsamhällesorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra villkoren för idéburna aktörer i välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett gott samhälle byggs upp underifrån. Det skrivs och talas ofta om hur civilsamhället bidrar till att stärka demokratin. Det är naturligtvis sant, men civilsamhället är inte ett komplement till demokratin, det är demokratin ursprung och förutsättning.

Det startar med att enskilda människor väljer att samarbeta, organisera sig eller starta föreningar och organisationer. Politiken och demokratin finns för att civilsamhället drog slutsatsen att de inte räckte till för vissa uppgifter – inte tvärtom. Det offentliga bör ses som ett komplement till civilsamhället, det är inte civilsamhället som är ett komplement som ska lösa sådant som det offentliga inte klarar av. Ibland bör det offentliga till och med ta ett steg tillbaka för att låta människor fritt och frivilligt lösa de problem de ser.

Liberalerna och alliansregeringen gjorde en lång rad förändringar på detta område, som stärkte civilsamhällets roll i samhället. Vi underlättade till exempel för att delta i upphandlingar och leverera välfärdstjänster. Det finns mycket kvar att göra på detta område. Många civilsamhällesorganisationer vill göra detta, och många kan tillföra värden som offentliga eller kommersiella aktörer saknar. Men det måste ske på civilsamhällets villkor. De måste själva få definiera sina syften, och dessa är sällan att leverera de tjänster som politiken bestämmer.

Civilsamhällespolitiken måste också handla om att underlätta för civilsamhällesorganisationerna att göra det de själva önskar. Det är genom att vara fria och frivilliga som de blir en grundsten för vår demokrati.

Liberalernas föregångare var engagerade inom frikyrkor, i nykterhetsrörelsen och i den tidiga arbetarrörelsen, på folkhögskolor och i akademien, på landet och i staden. Där byggdes det välfärdssamhälle vi idag tar för självklart. Sveriges historia av ett starkt

folkrörelseengagemang lägger en god grund för en fortsatt välfärdsutveckling. Men civilsamhällespolitiken måste också följa med i de senaste årens snabba framväxt av nya mötesplatser, med cirkulär ekonomi, crowdfunding och volontärarbete som inte sällan organiseras med hjälp av sociala medier. Det offentliga stödet till civilsamhället ska vara långsiktigt och ha tydliga ramar och mål. Barn- och ungdomsverksamhet samt verksamhet av, med och för grupper som annars har svårt att hävda sig bör vara prioriterat.

Se över stöden till civilsamhällesorganisationerna

Det finns många olika sorters civilsamhällesorganisationer, och de får många olika typer av statligt stöd. Barn- och ungdomsorganisationer får till exempel stöd från MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor – om de inte samtidigt är en idrottsorganisation förstås, för då får de stöd genom Riksidrottsförbundet. Även etniska organisationer och hbtq-organisationer får sitt stöd genom MUCF. Trossamfund får stöd från Nämnden för statligt stöd till trossamfund, folkbildningsorganisationer genom Folkbildningsrådet, friluftorganisationer genom Svenskt Friluftsliv medan pensionärsorganisationer och funktionshindersonsorganisationer kan söka stöd från Socialstyrelsen. De frivilliga försvarsorganisationerna får i sin tur stöd från Försvarsmakten och MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det är olika utgiftsområden i statsbudgeten, olika departement och olika regelverk som styr stödet. Ibland fördelas det av en myndighet, ibland av organisationerna själva genom en paraplyorganisation. Vissa typer av organisationer har särskilt förmånliga skatteregler, andra inte. En del av dessa skillnader är välmotiverade och handlar om att villkoren för olika typer av organisationer är olika. Andra skillnader är dock svårare att försvara och beror mer på att stödet har tillkommit vid olika tidpunkter och av olika orsaker.

Vi vill se en samlad översyn av de olika statliga stöden till civilsamhället. Grundinställningen ska vara att de ska bygga på långsiktighet, tydliga mål och en skarp uppföljning av målen – men inte detaljstyrning. Regelverk och kontrollsystem behöver skärpas så att extremistiska och våldsbejakande rörelser inte kan få stöd.

Den byråkratiska bördan på civilsamhällesorganisationerna bör minskas. Offentliga regelverk som skatteregler och bidragsregler måste ta hänsyn till att en ideell förening har en annan administrativ kapacitet än ett kommersiellt företag. Möjligheten för civilsamhällets organisationer att egenfinansiera sin verksamhet bör stärkas.

Bättre villkor för idéburna aktörer i välfärden

Liberalerna bidrog under alliansregeringens tid till att förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer i välfärdssektorn. Men det finns fortfarande mycket kvar att göra. Krångliga upphandlingsregler, dyra tillstånd och en tung byråkrati försvårar för små aktörer.

Stora, kapitalstarka koncerner köper upp de mindre verksamheterna, eller så tvingas de lägga ned. Detta får till följd att medborgarnas valfrihet minskar. Möjligheterna att göra karriär i ofta kvinnodominerade yrken minskar. De offentliga monopolen ersätts av privata monopol.

Åtgärder för att värna och utveckla den idéburna verksamheten är viktiga att få fram för att bevara mångfalden såsom det var tänkt när de offentliga monopolen luckrades upp.

Non-profit-företagens möjligheter att finansiera investeringar i välfärden bör förbättras. Det kan göras genom att exempelvis Almi får ett särskilt uppdrag att erbjuda lån anpassade för civilsamhällets förutsättningar. Utvidga verksamheten med IOP, idéburet offentligt partnerskap, där civilsamhällets aktörer och offentlig sektor samverkar kring gemensam verksamhet.

Regelverk och upphandlingar bör utformas så att det är möjligt för civilsamhällets aktörer att agera som leverantörer. För att göra det möjligt för fler att leverera så bör man anpassa den volym som upphandlingen berör. LOV bör vara till huvudregeln och LOU till undantaget vid offentligt finansierad tjänsteproduktion med privata aktörer.

Det behövs en samlad översyn av hur skattesystemet påverkar den civila sektorns möjligheter att bli en starkare aktör inom välfärdsarbetet. För det krävs att det finns en insikt om den civila sektorns unika förutsättningar och utmaningar.

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Lina Nordquist (L)

Allan Widman (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)